



– stezky poznání –

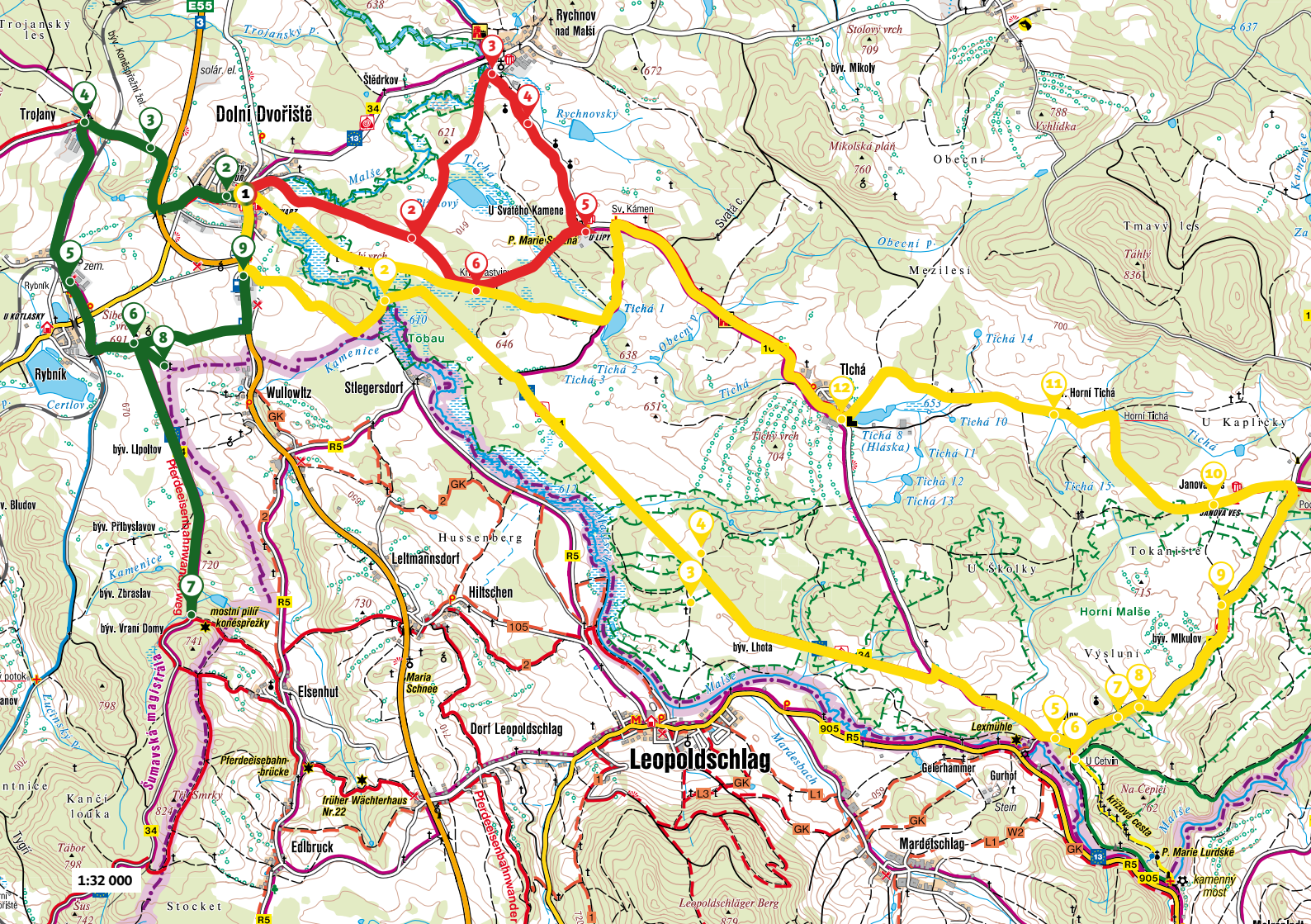
Dolní Dvořiště a okolí



Vážení návštěvníci, vítejte v Dolním Dvořišti a jeho nejbližším okolí!

Oblast Dolního Dvořiště nabízí pestrou mozaiku přírodních i historických zajímavostí. S těmi nejvýraznějšími Vás seznámíme prostřednictvím třech značených okruhů. Téměř na všech místech vyznačených v mapě naleznete informace buď na informačních panelech, nebo na cedulkách s QR kódy, které si přečtete, pokud budete mít ve svých mobilech nainstalovanou potřebnou aplikaci! Ke všem třem tematickým okruhům byla vydána dvojjazyčná – česky a německy – doprovodná brožura s popisem navštívených míst. Ta je k dostání na obecním úřadě a v Infocentrech celé turistické oblasti Novohradsko–Doudlebsko. Vzhledem ke kilometrůžní a rozmanitému povrchu je nevhodnější projet okruhy na trekovém či horském kole, nicméně je pro trénované výzvou absolvovat min. první dva pěšky.

Foto na obálce: Tvrz Tichá, Dolní Dvořiště a Rychnov nad Malší (autor J. Zeman), Sedmibolestná cesta Panny Marie (autor M. Jarolímek)



1:32 000

Červený okruh - „RYCHNOVSKÝ“

Nejkratší okruh (9 km) a s nejmenším převýšením (47 m) vás zavede východně od Dolního Dvořiště především za církevními objekty.

Původní vesnička Český Rychnov, současný **Rychnov nad Malší**, vznikla na křižovatce obchodních cest. Ve spodní části vidlicovitě rozvěvené návsi dominuje gotická stavba **kostela sv. Ondřeje**. Z Rychnova ke Svatému Kameni je 1,5 km dlouhý úsek lemován barokními kaplemi **Sedmibolestné cesty Panny Marie**. Studenti SUPŠ sv. Anežky České v Českém Krumlově zhotovili v r. 2006 klasickou technikou vrstevnaté olejomalby rozměrné obrazy na plátně potaženém na dřevěné desce, jež vyplňují interiéry kaplí. Patrně nejznámější památkou oblasti je poutní kostel **Panny Marie Sněžné na Svatém Kameni** s legendou o prasklém balvanu i konci světa. Neméně zajímavá je ovšem komplikovaná historie místa, které se ocitlo do roku 1989 v hraničním pásmu. O všech zmíněných historických památkách najdete v místech informační panely.



Zelený okruh - „RYBNICKÝ“

Na 13 km vedoucími na západ a jih od obce, s převýšením 96 m, budete seznámeni s historií železniční dráhy. Než se nad Dolním Dvořištěm ocitnete v místě, odkud přehlédnete obec i za ní se zvedající Novohradské hory zastavte se u dominanty obce – gotického chrámu **sv. Jiljí**. Před Trojany projedete kamennými pilíři, na nichž stával dřevěný most jedinečné **koněšpřežní železnice**. Koleje novodobé tratě Vás dovedou do **Rybníku**. Naproti budovy železniční stanice je zmapována její historie, včetně neuskutečněné lokální železnice. Pro bližší seznámení se s koněšpřežkou si můžete zajet 3,5 km k **Naučné stezce Koňská dráha**, seznamující v terénu i se stavebními prvky dráhy dochovanými z 18. století. Nedaleko odbočky k ní se nachází pomník zastřelenému členu finanční stráže **Františku Hovorkovi**. Před návratem projedete největším a nejfrekventovanějším **silničním hraničním** přechodem v Jižních Čechách. O mostu koněšpřežky, stanici Rybník i NS Koňská dráha Vás v místech informují panely, u pomníku F. Hovorky cedulka s QR kódem.



Žlutý okruh - „CETVINSKÝ“

Nejdlejší, 26 km dlouhý okruh se 110 m převýšením. Tematicky je zaměřen především na pohraniční oblast, která se ocitla po vystěhování německého obyvatelstva a následně v době železné opony v pásmu určeném k likvidaci lidských sídel a vstupu jen na povolení.

V průběhu roku 2022 předpokládáme obnovení lávky přes řeku Malší východně od hraničního přechodu. Bývalá „signálka“ vede **PP Horní Malše**, vyhlášeného k ochraně ohrožených živočichů.

Od pomníku zastřelenému členu finanční stráže **Václavu Klimešovi** u bývalé osady **Lhota** vede trasa do ikonických **Cetvin**. V obci, kde byla v 50. letech odstřelena více než stovka domů, se lze dočíst nejen o osudu místa, ale i o dalších zaniklých sídlech v okolí a o historii místní posádky Pohraniční stráže. Po **Janově Vsi** a **Horní Tiché** nelze nezastavit u rekonstruovaného areálu **tvrze v Tiché**, datované r. 1280. V Cetvinách a u tvrze v Tiché najdete informační panely, k osobě V. Klimeše cedulku s QR kódem na pomníku.

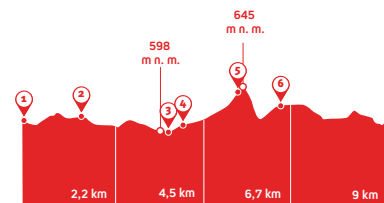


Místa a služby na trase

1) Dolní Dvořiště		4
2) Cetviny v době železné opony		6
3) Hraniční přechod Dolní Dvořiště - Wullowitz		9
4) Janova Ves		9
5) Koněspřežní železnice České Budějovice – Linec		10
6) Lhota		12
7) Naučná stezka Koňská dráha		12
8) Pomník Františka Hovorky		13
9) Pomník Václava Klimeše		13
10) Rychnov nad Malší - z dějin kostela sv. Ondřeje a farnosti		14
11) Rybník - železniční stanice		18
12) Sedmibolestná cesta Panny Marie		19
13) Trojany		21
14) Tvrz Tichá		22
15) U Svatého Kamene - Poutní kostel Panny Marie Sněžné		23

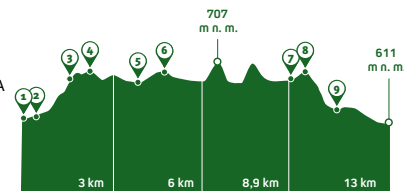
MÍSTA NA TRASE

- 1 - CENTRUM OBCE
- 2 - ROZCESTÍ
- 3 - RYCHNOV NAD MALŠÍ - KOSTEL SV. ONDŘEJE
- 4 - CESTA SEDMIBOLESTNÉ PANNY MARIE
- 5 - U SVATÉHO KAMENE
- 6 - ROZCESTÍ "U TŘÍ BAB"



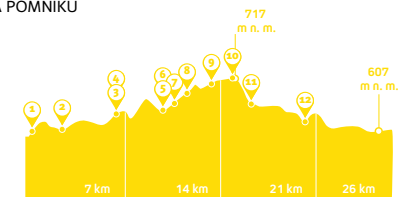
MÍSTA NA TRASE

- 1 - CENTRUM DOLNÍHO DVOŘIŠTĚ
- 2 - KOSTEL SV. JILJÍ
- 3 - PILÍŘE MOSTU KONĚSPŘEŽKY
- 4 - TROJANY
- 5 - ŽELEZNIČNÍ STANICE RYBNÍK
- 6 - ROZCESTÍ K NS KOŇSKÁ DRÁHA A POMNÍKU F. HOVORKY
- 7 - NS KOŇSKÁ DRÁHA
- 8 - POMNÍK FRANTIŠKA HOVORKY
- 9 - HRANIČNÍ PŘECHOD DOLNÍ DVOŘIŠTĚ



MÍSTA NA TRASE

- 1 - CENTRUM OBCE
- 2 - LÁVKA PŘES ŘEKU MALŠÍ
- 3 - ZANIKLÉ SÍDLO LHOTA
- 4 - POMNÍK VÁCLAVA KLIMEŠE
- 5 - CETVINY
- 6 - ODBOČKA KE KŘÍŽOVÉ CESTĚ A POMNÍKU JAROSLAVA NOVÁKA
- 7 - POMNÍK PADLÝM V PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLCE
- 8 - HRBITOV
- 9 - ODBOČKA K VODNÍMU KAMENI
- 10 - JANOVA VES - RODINNÁ FARMA A OBČERSTVENÍ
- 11 - HORNÍ TICHÁ
- 12 - TVRZ TICHÁ



1) Dolní Dvořiště



Od vzniku osady

Původní osada vděčí za svůj vznik obchodní stezce, směřující přes Kaplici na území dnešního Rakouska. Název Dolní Dvořiště je poprvé uváděn v listině z roku 1279, která právně potvrzuje podřízení dolnodvořištského kostela vyšebrodskému klášteru. Později se pro Dolní Dvořiště objevila i latinská pojmenování - Merica Philipi (Filipova pastvina), Merica inferior, Merica Rinoldi, pojmenování v němčině Unterhaid či Niederhaid. Jinde jsou uváděny i názvy Dolní Myšleny a Dolní Bor.

Do poloviny 14. století tato oblast náležela pravděpodobně k panství pořešínskému. Od konce 60. let 14. století bylo Dolní Dvořiště a jeho okolí již součástí rožmberského panství. Smrtí Petra Voka z Rožmberka přechází Dolní Dvořiště do roku 1620 do držení Švamberků, poté převzal panství hrabě Karel Bonaventura Buquoy. Od roku 1848, kdy zaniklo feudální zřízení, bylo městečko pod politickou správou okresního hejtmanství v Kaplici.

Od vzniku Československa

V roce 1918 se obec stala součástí československého státu, než muselo být pohraniční území, po podepsání tzv. Mnichovské dohody v r. 1938, postoupeno Velkoněmecké říši. Obec připadla pod správu landrátu v Kaplici a celé zabrané území bývalého okresu Kaplice a Český Krumlov se stalo součástí hornorakouské župy

s hlavním střediskem v Linci. Obec opouštějí Češi - především státní zaměstnanci a Židé. V roce 1939 se ze zbytku republiky stává Protektorát Čechy a Morava, začíná 2. světová válka.

Po 2. světové válce

Dne 7. května 1945 přichází do Dolního Dvořiště jednotky americké armády a 9. května 1945 jednotky armády sovětské. Linie styku obou vítězných armád je stanovena podél silnice Dolní Dvořiště - Rybník.

V letech 1946-1947 byl proveden odsun obyvatel německé národnosti a Dolní Dvořiště prochází postupnou vlnou dosídlení – Češi z vnitrozemí, Slováci a další národnosti. Soukromé hospodaření nahradilo JZD a od roku 1964 až do roku 1994 zde hospodaří státní statek.

Na počátku 50. let byla zřízena pohraniční stráž a na státní hranici byly vybudovány drátěné zátarasy, které z katastrofu vytvářejí hraniční pásmo s omezeným vstupem a pohybem.

V 70. letech probíhá výrazný rozvoj obce - je vybudována kanalizace, vodovod, výstavba vícepodlažních bytovek i rodinných domků. Státní statek staví správní budovu a zemědělské výrobní objekty.

Od roku 1989 do roku 2021

Po roce 1989 byly odstraněny ženíjní zátarasy a je umožněno cestovat do sousedního Rakouska. Od nadměrného provozu ulevuje obci přeložka mezinárodní silnice E 55 vybudovaná v letech 1990–1993.

V roce 1994 končí svou činnost významný zaměstnavatel – státní statek, hospodaření přechází na soukromé firmy a farmáře. V obci probíhá rozvoj soukromého podnikání, přinášející do katastru mj. i podniky typické pro pohraničí – noční kluby a herny, které z obce mizí (až na výjimky) teprve po dvaceti letech.

Obyvatelé nalézají práci v nově budovaných živnostech, v podnicích se zahraniční účastí v Kaplici a čím dál více i za hranicemi. V obci a jejich místních částech pokračují výstavba i rekonstrukce a modernizace stávajících objektů a kontinuální rozvoj veřejné infrastruktury.

V roce 2021 žilo v obci (včetně místních částí Rychnov nad Malší, Rybník, Trojany, Jenín, Tichá, Cetviny a Všeměřice) 1388 obyvatel.

Kostel sv. Jiljí

Náleží mezi vrcholná díla jihočeské pozdně gotické architektury v mülhviertel-jihočeské oblasti. První zmínky o kostelu – současně se založením obce – pocházejí z r. 1279. V této době náležel k rožmberské faře a byl spravován vyšebrodským klášterem. Jako farní je veden od r. 1367. Matriky byly vedeny od roku 1638 a pamětní kniha už od 16. století.

Nový kostel nechal postavit Petr z Rožmberka v roce 1400 uprostřed bývalého hřbitova. Stavba byla dokončena až v roce 1488, což dokládá i letopočet na klenbě v závěru presbytáře. Kompletní trojlodí bylo posvěceno biskupem Bernardem z Pasova 11. 7. 1507. V době husitských válek nebyl obsazen katolickým knězem. Vyšebrodští cisterciáci se znovu ujali duchovní správy až v r. 1641.



Kostel vykazuje mnoho shodných stavebních prvků s kostelem sv. Jakuba v Prachaticích a zřejmě se jedná o dílo jednoho mistra. Barokní kostelní věž z roku 1698 byla dle chronostiku v rámci generální opravy celého kostela v roce 1838 přestavěna v novogotickém stylu. Hlavní oltář zřízen r. 1792 a obnoven r. 1842. V r. 1874 byl koupěn nový oltář z Lince a v r. 1881 postranní oltáře z Č. Krumlova. I přes další opravu z r. 1891 se dochoval ve své neporušené podobě od doby svého vzniku. 31. března 1836 byly kolem kostela vysázeny javory, aby „dům boží byl chráněn před přírodními živly“.

Ceněně jsou původní keramické práce z 15. století uvnitř kostela. Kazatelna stojí před pilířem ve střední lodi a je přístupná točitým schodištěm. Řečniště je podepřeno

vřetenovitě žlábkovaným sloupkem, o jehož hlavici se opírá mísovitá osmistenná podložka pokrytá kružbou.

Ostatní zařízení je zčásti původní, zčásti barokní a nové. Hlavní oltář je dřevěný s řezbami v gotickém slohu, uprostřed obraz Panny Marie, po stranách sochy sv. Václava a sv. Leopolda a nad středem sv. Jiljí pod baldachýnem. Boční oltáře zdobí na jihu socha Ježíše, na severu sv. Josefa a vlevo od hlavního oltáře je gotický sanktuář

zdobený rožmberskými pětistými růžemi. Stejná ozdoba je i nad vchodem do sakristie. Varhany jsou barokní.

Zvenku jsou zdi zpevněny zdobenými opěráky. Zdi kněžiště jich podpírá celkem sedm, okolo zdi lodi je dalších deset. Na západním průčelí je pěti stranami osmistěnou přistavěna věžka na kruchtě. Sahá až do výše opěrného pilíře, k němuž přiléhá, a vyčnívá věžkou v cimbuří. Vchody do kostela jsou dva, od západu a jihu.

2) Cetviny v době železné opony

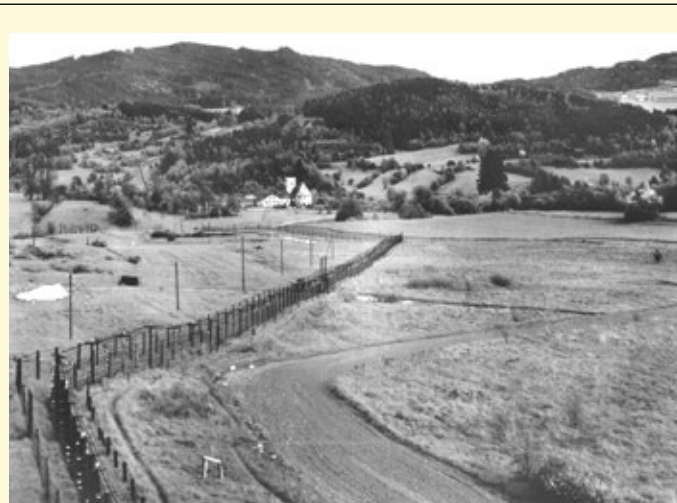


Železná opona

Jedním ze základních kamenů dobového pojetí ochrany státní hranice Československa, platného až do roku 1989, byla existence silně střeženého hraničního pásma různé šíře, rozkládajícího se podél státní hranice s Rakouskem a SRN, do kterého byl vstup jen na povolení. Zákon o ochraně státních hranic z 11. července 1951 upřel občanům právo na svobodu pohybu a dal vzniknout Pohraniční stráž (PS). Počet příslušníků PS postupem času narůstal, v osmdesátých letech činil 18000 vojáků základní služby a 4500 vojáků z povolání.

V zakázaném pásmu nesměl nikdo bydlet a pohybovat se v něm mohli jen příslušníci PS a osoby s povolením vstupu. Zakázané pásmo bylo v šedesátých letech zrušeno a hraniční pásmo zúženo. Hraniční pásmo místy sahalo až 15 kilometrů do vnitrozemí.

Bezesporně synonymem pro železnou oponu byl drátěný zátaras. Střední dvoumetrový byl v letech 1952-1965 navíc doplněn dráty napájenými vysokým napětím. V úseku státní hranice s Rakouskem svěřenému 15. Českobudějovické brigádě, byla stavba zátarasu dokončena v roce 1953. Jeho celková délka v rámci brigády činila 174 km.



Drátěný zátaras v období železné opony – v pozadí Cetviny



Příslušníci Pohraniční stráže



*Řídicí věž střelnice v Dolním Příbrání
– stav v roce 2009*



Kostel Narození Panny Marie

Rota Cetviny

Ve své době byla PS vnímána jako elitní vojenský sbor, čemuž odpovídal i tříměsíční základní výcvik. V letech 1951–1989 prošlo vojenskou službou v republice u PS více než 100 tisíc mladých mužů.

Před druhou světovou válkou se v katastru Cetvin nacházely 2 hraniční přechody: Cetviny-Mairspindt na původní silnici vedoucí přes české území z rakouského Leopoldschlagu do Windhaagu a Cetviny-Leopoldschlag přímo v obci u Lexova mlýna (Lexmühle). Užívaly se i po roce 1945 a s nástupem komunistického režimu byly definitivně zrušeny.

V letech 1949-1950 byla v Cetvinách dislokována četa patřící pod 4. prapor Pohraniční stráže SNB Kaplice. K 1. 1. 1951 zde vznikla rota, postupně označovaná jako 9, krátce 10. a od roku 1978 do roku 1991 4. rota PS. Původně dislokovaná v budově

bývalého statku a v bývalé škole, později v účelově postavené novostavbě umístěné nedaleko kostela narození Panny Marie a státní hranice, zde tvořenou řekou Malší. Objekt je dnes v dezolátním stavu s budoucností značně nejistou. V kostelní věži byla zřízena pozorovatelná, ze které byl sledován pohyb na státní hranici a na rakouském území. Rota měla svěřený bezkonkurenčně nejdelší úsek ze všech rot v celé brigádě, celkem 21 900 metrů.

Služba na Cetvinách byla vlivem odlehlosti, komplikované dopravy v případě vycházek, dovolených nebo „opuštěků“ i drsnějších klimatických podmínek tvrdší než na jiných jednotkách. I to mohlo být, nejen podle přezdívký svého velitele, dalším důvodem, proč se příslušníci PS, kteří zde sloužili, tradičně označovali jako „cetvinští tygři“.

Zaniklá sídla v oblasti Cetvin

Během kolonizace oblasti ve 13. století byly založeny i Cetviny. První zmínka o existenci kostela je z r. 1285. Na počátku 15. století byla už trhov故事ada, stojící na významné obchodní stezce, povýšena na městečko. O historii Cetvin i osudu

odsunutých obyvatel informuje stálá výstava „Česká vesnice píše historii“ instalovaná od roku 2022 vedle místního kostela. Ti, kteří neutekli již dříve, opustili **Cetviny (Zettwing)** v roce 1946 v osmi transportech přes sběrný tábor v Kaplici do Furt im

Wald v Německu. Ti, kteří v následujících letech zůstali na druhém břehu Malše, už jen bezmocně v r. 1955 a 56 pozorovali probíhající odstřely svých domů. Z původních 120 se „sametové revoluce“ dočkaly kasárna PS, budova celnice a notně zchátralý svatostánek Narození Panny Marie. Na Cetviny směrem k Bělé navazuje **Böhmendorf - Mikulov**, poprvé zmíněný roku 1325 jako **Nicolts**. Český název **Miculow** byl doložen roku 1379. Od roku 1418 už to byl Böhmendorf, či **Behendorf**. Tento název značí, že zde určitou dobu žili i nějací Češi. Na tomto území stála také samota **Fuchsmühle (Fuchsův** nebo též **Kratochvílův mlýn**). Na území Mikulova se nachází částečně obnovený hřbitov, založený roku 1792 poté, kdy povodeň zasáhla ten původní u cetvinského kostela. Za takřka zaniklé místo lze dnes považovat i **Janovu Ves (Johannesdörf, Janoves)**, která vznikala postupně v letech 1760-65. Necelé 2 kilometry vzdušnou čarou východně v minulosti existovala 2 osídlení – **Dolní a Horní Příbrání (Unter a Ober Sinnetschlag, také Sičkov či Siczkow)**. České označení Příbrání pochází oficiálně z roku 1923. Z názvu je patrné, že se obě osady nacházely *při Zemské bráně do Rakous*, kterou vstupovala obchodní cesta z Rakouska (Unterwaldu) k nám. Významnější **Dolní Příbrání (Unter Sinetschlag)**, patřilo k nejstarším na Novohradsku (založeno již roku 1361). V Dolním Příbrání sídlilo za první republiky oddělení Finanční stráže. Po válce svou činnost celnice nakrátko obnovila, ale od roku 1951 kontrolu hranice převzala PS. Kolem patnácti domků, roztroušených na pastvinách mezi lesy severně od Dolního Příbrání bylo označováno jako **Horní Příbrání (Ober Sinetschlag)**. Jižním směrem přímo nad řekou Malší se nacházela usedlost **Horní Malše (Maltschbach, Bachhäusln, U Havla)** - 4 domky, postavené uhlíři v letech 1780-90 a později myslivna.



Mapa zaniklých sídel

Zajímavá místa u Cetviny

Nedaleko od kostela lze odbočit na Křížovou cestu vedoucí úbočím kopce „Na čepici“.

Na jejím konci, u mostu přes řeku Malši, stojí pomník upomínající na zastřeleného dozorce finanční stráže Jaroslava Nováka.

Směrem na Janovu Ves minete památník padlým v první světové válce a nedaleký hřbitov.

O něco dále lze odbočit na louku a dojít k vodnímu kameni.

3) Hraniční přechod Dolní Dvořiště - Wulowitz



Největší a nejfrekventovanější silniční přechod v jižních Čechách vznikl po roce 1918. Byl vybudován na staré obchodní stezce vedoucí z Prahy do Rakouska a dále do jižní Evropy. Přechod fungoval do roku 1938 a po válce byl, stejně jako řada dalších, uzavřen. K jeho opětovnému otevření došlo na žádost Rakouska 1. 5. 1956 a záhy se stal jedním z nejvýznamnějších přechodů mezi Rakouskem a Československem. Jeho význam vzrostl zejména v roce 1963 v souvislosti se zavedením krátkodobé



Hraniční přechod Dolní Dvořiště - 70. léta



Hraniční přechod Dolní Dvořiště - 90. léta

turistiky, kdy se výrazně navýšil počet odbavených cestujících. V sedmdesátých a osmdesátých letech se stal jedním z největších přechodů v tehdejší ČSSR. Důležitou roli při výkonu služby na hraničním přechodu hráli příslušníci roty PS Dolní Dvořiště. Kromě střežení více než sedmikilometrového úseku státní hranice k jejím povinnostem náleželo zabezpečení přístupových cest k přechodu a jeho ostraha. Příslušníci roty se podíleli na odbavování cestujících a přepravovaného zboží.

4) Janova Ves



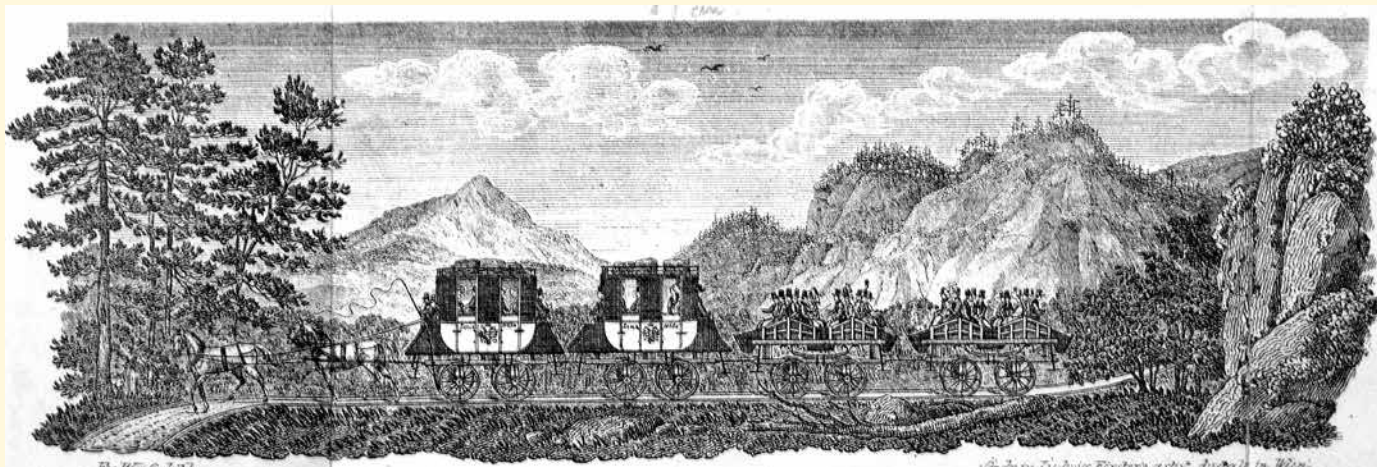
Viška vznikla v letech 1760 až 1765 z nařízení hraběte Jana Nepomuka Buquoye a byla po něm i pojmenována. Již roku 1768 čítala jedenáct popisných čísel, z té doby také pochází přehled prvních usedlíků, kteří si postavili domky na panské půdě.

Z dávné vsi zůstala zachována dnes funkční farma se sezónním občerstvením a udržované chalupy. Nedaleko obce u křižovatky cest do Dolního Příbráně se nachází pomník padlým ve světových válkách. Severně od vsi stojí kaple Panny Marie Pomocné. Postavena byla roku 1933 a vysvěcena dne 10. května 1934. V 90. letech byla zdevastována a nyní se nachází bez střechy, krovů a stropu. Zůstalo pouze obvodové zdívko s trojbokým presbytářem bez oken a dveří.



Vodní kámen

5) Koněspřežní železnice České Budějovice – Linec



Osobní vlak koněspřežky

Projekt koněspřežní železnice České Budějovice – Linec vznikl v hrubých rysech již na konci roku 1807. 31. března 1808 jej František Josef Gerstner (1756–1832) představil na valném shromáždění České hydrotechnické společnosti v Praze jako alternativu k zamýšlenému vodnímu spojení mezi Vltavou a Dunajem. Vzhledem k složité politické situaci v Evropě byla realizace projektu odložena. Teprve po více než dvaceti letech byl Gerstner vyzván k jeho realizaci, ten místo sebe doporučil svého syna Františka Antonína (1796–1840). 7. září 1824 obdržel Gerstner mladší císařské privilegium ke stavbě a provozování železné dráhy. Pro nedostatek finančních prostředků je postoupil v roce 1825 vídeňským bankovním domům. Ještě téhož

roku, 28. července, byly zahájeny stavební práce u Netřebic. Po mnoha obtížích spojených s financováním stavby, odporem velké části obyvatelstva oblastí dotčených výstavbou, byla 30. září 1828 zahájena přeprava v úseku České Budějovice – Kerschbaum. V té době však stavbu železnice již vedl Matthias Schönerer. 1. srpna 1832 byl zprovozněn celý úsek České Budějovice – Linec. V letech 1834–1836 byla železnice prodloužena dále do Gmundenu.

Ačkoliv až v květnu 1836 získala společnost povolení k přepravě osob, byla narázově provozována od samého začátku. Koně, zapřahovaní za sebou, běželi po vyštěrkané cestě mezi kolejnicemi, po nichž tahali vagony. Z konečné na konečnou jim to

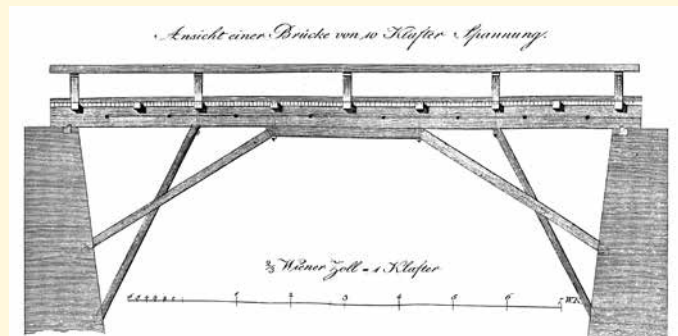
s osobním vlakem trvalo 14 hodin. S nákladními vlaky, které představovaly většinu provozu, ujeli trasu za tři dny. Provoz určoval jízdní řád, vlaky křížovaly ve stanicích a mezistanicích, přičemž prim hrála nákladní doprava zaměřená především na přepravu soli. Ta fungovala na rozdíl od té osobní, která byla jen sezonní, celoročně. O zaměření železnice na přepravu zboží svědčí i množství nákladních vozů, jichž se v úseku Budějovice – Linec k roku 1857 nacházelo 1 111, zatímco osobních jen 41. V roce 1869 byly zahájeny práce na přestavbě železnice na parní provoz. 23. srpna 1870 projel první pracovní vlak tažený lokomotivou z Budějovic do stanice Rybník. Historickým datem zanikající koněspřežky se stal 15. prosinec 1872, kdy v úseku Urfahr – Lest vyjel poslední vlak tažený koňmi.



Fotografie mostu z roku 1925



Jízdenka z roku 1838



Podélný řez dřevěného mostu koněspřežní železnice (u pilířů podobného mostu se právě nalézáte)

6) Lhota



Osada založená pravděpodobně ve 13. století. V roce 1921 je uváděno 20 domů a 102 obyvatel, z toho 96 Němců.

V období budování železné opony byla v nejbližším okolí Cetvin vymazáno z map řada pohraničních sídel. Jako první „vzala za své“ osada **Lhota (Neustift, Newstift, Neysstift, Mladoně)**, místo kudy procházela cesta z Tiché do jihozápadně položeného rakouského Leopoldschagu. Dnes na místě nalezneme jen kapli.



Kaple v místě zaniklé Lhoty v roce 2021



Naučná stezka Koňská dráha

7) Naučná stezka Koňská dráha



Z rozcestí lze odbočit k NS Koňská dráha a k pomníku Františka Hovorky. K NS Koňská dráha dojedete po 3,5 km od Rybníku podle značení našeho i speciálního k samotné stezce. K pomníku je nutno vyrazit loukou do remízku skrze vstup v ohradníku.

V roce 2012 vznikla z popudu Lesů ČR, s.p. 1,7 km dlouhá naučná stezka zaměřená na historii koněspřežné železnice České Budějovice – Linec, nejstarší železnice na evropském kontinentě. Je situována přímo na těleso jedinečné evropské dráhy a na celkem 10ti informačních panelech seznamuje s historií stavby, průběhem a provozem celé železnice a významnými stavebními prvky, jako jsou násypy, mosty, propustky, budovy a terénní zářezy.



8) Pomník Františka Hovorky



Dne 10. června 1920 kolem 13. hodiny byl na Šibeničním vrchu nalezen zastřelený dozorce místního oddělení finanční stráže František Hovorka. I přes urychlené pátrání se pachatele nepodařilo vypátrat. Trestný čin musel být proveden mezi 11. a 12. hodinou polední. Čin vypadá velmi tajemně, neboť nikdo z lidí, kteří v této době pracovali na polích v tomto otevřeném terénu, neslyšel ani výstřel, ani nezahlédl nějaké podezřelé individuum.

Franz Hovorka byl slavnostně pohřben na zdejším hřbitově za početné účasti osazenstva finanční stráže z celého okolí, za účasti místní vojenské posádky, českého úřednictva z Kaplice v čele s okresním hejtnem Kastelinem a dalších.

Fámy o sebevraždě, které kolovaly, česká strana za žádných okolností nepřipouští. Národní jednota Pošumavská nechala později na místě nálezu na Šibeničním vrchu zřídit památník – žulový podstavec a na něm stojící pyramida s nápisem:

Zde byl zastřelen neznámým pachatelem Franz Hovorka, dozorce finanční stráže 10. června 1920.

25. května 1924 se za velmi špatného, deštivého a studeného počasí konalo slavnostní odhalení. V roce 2020 byl z iniciativy Pavla Panského a Jiřího Císaře a za finanční podpory obce Dolní Dvořiště opraven hrob na místním hřbitově a zrestaurován památník.



Pomník Františka Hovorky

9) Pomník Václava Klimeše



Téměř půldruhá stovka henleinovců se 22. září 1938 shromáždila v okolí Malont. Šlo o německé muže Horního a Dolního Příbrání, Cetvin, Mikulova, Tiché, Rychnova nad Malší a Německého Benešova, kteří několik dnů před tím uprchli přes hranici do Rakouska.

Prvním cílem útočníků se stala čs. celnice přímo v Cetvinách, které byly v té době významným hraničním přechodem. Hlídky Stráže obrany státu, rozmístěné v okolí, byly nepočtené, a tak nebylo pro povstalce problémem, proniknout do středu obce. Vzbouřenci později zajali další finance, četníky a tři vojáky z kaplické posádky, kteří tvořili slabou ochranu hranice (celý desetikilometrový úsek hranice chránilo pouze 12 mužů) a odvezli je do Freistadtu a následně do Lince k výslechům. Odbojníci ještě 22. září stihli celnici v Cetvinách vydrancovat.

Do prostoru mezi Tichou a Cetvinami byla ráno 23. září z Kaplice přesunuta menší smíšená vojenská jednotka od 1. praporu **českobudějovického I. pěšího** pluku MJH. Mezi těmi, kteří se dobrovolně přihlásili do akce proti henleinovcům, byli rovněž četař Karel Boneš a dozorce FS Václav Klimeš. Za Tichou spatřili skupinu německých a maďarských zběhů, kteří zahájili střelbu. Oba palbu opětovali. Klimeš byl střelen do břicha a na místě zemřel. Boneš **zásah do plíc nakonec přežil díky pomoci jednoho z Němců, který s ním sloužil na vojně a zajistil jeho převoz do rakouské nemocnice.**

V roce 2021 byl z iniciativy Pavla Panského a Jiřího Císaře zbudován na místě úmrtí kamenný pomník.



Pomník Václava Klimeše

10) Rychnov nad Malší - z dějin kostela sv. Ondřeje a farnosti



Původní vesnička Český Rychnov vznikla na pravém břehu řeky Malše při křižovatce obchodních cest z Dolního Dvořiště do Malont a z Cetvin do Kaplice.

Nejstarší doposud doloženou zmínkou o Rychnově, místním kostele a faře je zápis v tzv. konfirmačních knihách (úředních knihách pražského arcibiskupství), které zaznamenávaly změny v obsazení církevních beneficií:

„Dne 18. května 1363 byl po smrti svého předchůdce Jana ke kostelu v Rychnově na základě závazného návrhu bratří Petra, Oldřicha a Jana z Rožmberka ustanoven za faráře kněz Petr Aybigův z Jindřichova Hradce“.

Páteřní komunikace vsi (povýšené králem Ferdinandem I. dne 10. května 1537 na městečko) vedoucí severovýchodním směrem dala vzniknout vidlicovitě rozevřené návsi, jejíž spodní části dominuje pozdně gotická stavba kostela sv. Ondřeje. Původně jednolodní objekt s presbytářem, jenž je klenut komplikovanou síťovou klenbou, a obdélnou sakristií, postavený nejpozději v první polovině 14. století byl pozdějším vestavěním dvou pilířů změněn v dvoulodní o třech polích. Doplněn je kněžištěm (rovněž o třech polích) uzavřeného třemi stranami osmistěnou, dvojpatrovou věží s hodinami, sakristií (jež je pozůstatkem staršího kostela) a předsíní na jižní straně.

Zařízení je barokní, kazatelna rokoková s bohatě řezanými figurálními reliéfy na řečništi.

Vchodů má kostel pět, s hlavním ve věži.

Významné přestavby

Zejména 90. léta 15. století a století šestnácté byly ve znamení přestaveb.

K západnímu štítu plochostropé lodi byla přistavěna zvonice s dlátkovou střechou. Interiér věže s trémovými podlažími spojenými žebříky sloužil k přístupu na půdu a pro zavěšení zvonů. Kapsy v obvodovém zdivu dokladují, že přízemí a patro věže byly zaklenuty dodatečně (poč. 16. století), kdy zároveň došlo k vložení kruchty a klenby dvoulodí. Výstavbu zvonice stanovuje dochovaný velký zvon, ulitý roku 1491 pražským mistrem Jírou a vysvěcení kostela v témže roce.

Později v největší vyrostly opěrné pilíře a na dva osmiboké pilíře byla usazena klenba dvoulodí, jejíž kápě zdobila naprosto ojedinělá síť nepravidelně zakřivených žebíků. Hranolová západní věž (z roku 1490) prošla poč. 16. století adaptací a do nově sklenutého přízemí byl z největšího zřízen portál s atypicky protínaným ostěním, čímž vznikla předsíň se vstupem do lodi.



Poloha kostela na rychnovské návsi

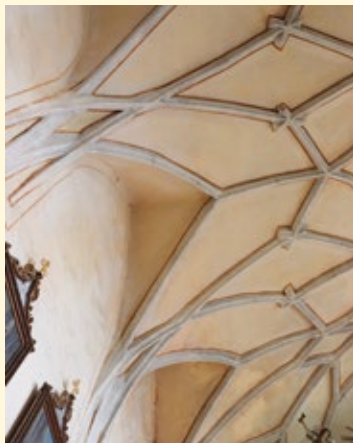


Pohled na kostel - 20. léta 19. století

Křížová klenba bez žeber nahradila v patře dřevěný strop, a vznikl tak zabezpečený depozit, přístupný sedlovým portálem z právě zbudované kruchtty. Komunikace na půdu se z věže přesunula do lodi a na kruchtu. V druhém patře věže byla roku 1509 vytrhána trámová podlaha a snížen vstup z půdy lodi do zvonice.

Na přelomu první a druhé čtvrtiny 16. toletí bylo ke kostelu přistavěno větší, polygonálně ukončené kněžiště, jehož jižní stěna se napojila v jedné přímce na jižní průčelí lodi. Tím se v obvodovém zdívu uchovaly pozůstatky severní zdi staršího presbytáře a jihovýchodní nároží lodi.

Kolem poloviny 16. století zakryla hlavní portál kostela patrová jižní předsíň. Zatímco vnější vstup má ještě lomený záklenek, v interiéru přízemí zdobí valenou klenbu s výsečemi tři překřížené štukové hřebínky ve tvaru šestiramenné hvězdy. Raně renesanční klenba z části překryla ostění hlavního portálu. Depozit v patře nese valenou klenbu s výsečemi, jejichž hrany opět zvýrazňují hřebínky ve tvaru kříže.



Sítivá klenba kostela



Dřevěná rokokovo-empírová kazatelna z 18. století

Rychnovská fara

V průběhu prvního desetiletí, z něhož se dochovaly nejstarší historické záznamy o existenci rychnovské fary, máme zachovány tři zápisy o změnách v jejím obsazení: Na samém konci května roku 1364 směnil kněz Petr se souhlasem patronů benefícia bratří z Rožmberka faru v Rychnově za faru v Malšíně, kde do té doby působil kněz Jindřich. Ale ani ten se v Rychnově příliš nezdržel. Po jeho odchodu byl na přání pánů z Rožmberka dne 26. listopadu 1366 na faru potvrzen kněz Otík. V úrodné nivě říčky Malše (z něm. auf der reichen Au – Reichenau – Rychnov) setrval o něco déle, než opět se souhlasem patronátních pánů z Rožmberka dne 13. května 1372 vyměnil faru v Českém Rychnově (in boemicali Richnow) se svým spolubratrem Janem za faru v Nákří na Českobudějovicku. Tento záznam je jedním z vůbec nejstarších dokladů historického názvu obce – Český Rychnov, kterého ves užívala až do r. 1883.

HISTORIE V DATECH

18. května 1363 – nejstarší písemná zmínka v konfirmačních knihách pražského arcibiskupství.

1491 - výstavbu zvonice stanovuje dochovaný velký zvon, ulitý pražským mistrem Jírou, a vysvěcení kostela v témže roce.

Konec 15. století – ze žuly vytesána pozdně gotická křtitelnice.

1502 – Rychnov, tehdy zvaný Český, s několika okolními vesnicemi získal českokrumlovský klášter klarisek výměnou za vzdálené vsi u Jindřichova Hradce.

Kolem roku 1510 – do severní strany presbytáře byl vsazen sedlový portál vchodu do sakristie.

20. - 30. léta 16. století – rozšíření presbytáře kostela za využití obvodových zdí starší sakristie a presbytáře. Nově vzniklý prostor završen síťovou klenbou.

1554 – při kostele doloženo náboženské společenství – cech Panny Marie.

1618 – při požáru kostel utrpěl natolik, že byl stavěn od základů.

1646 - první zápisy rychnovské farní kroniky narozených.

1647 – první zápisy v matrice oddaných.

1653 – rychnovská obec darovala pozemek na nedalekém návrší, kde abatyše kláštera klarisek Kristina Pöperlová založila kapli Panny Marie Sněžné u sv. Kamene, později přebudovanou na kostel.

1654 – první zápisy v knize zemřelých.

1658 – pro naprostý úbytek členů ukončilo činnost společenství Panny Marie. Jeho majetek je přičleněn ke jmění kostela. Příslušný zápis dokládá, že mládež ve farnosti přestává užívat českého jazyka. Avšak ještě během 18. století se drží český jazyk při vyučování náboženství.

1681 – pro nedostatek duchovenstva spravovali farnost řeholníci, na zdejší faru nastoupil světský (diecézní) kněz.

2. pol. 17. století – zhotoven dřevěný sanktuář v presbytáři.

1709 – byla zvýšena věž a pořízeno barokní zařízení včetně hlavního oltáře.

1713 – ve farnosti žilo 1597 duší.

1729 – doloženo konání velkopátečních procesí s výjevvy z pašijí.

1732 – Anton Preysinger z Freistadtu postavil varhany, které sloužily do r. 1910.

1781 – po stěnách kostela byly rozvěšeny a posvěceny obrazy křížové cesty.

1782 – z důvodu zrušení kláštera klarisek v Č. Krumlově připadl patronát k rychnovskému kostelu a faře panovníkovi a někdejší statek pod správu náboženského fondu.

80. léta 18. století – v souladu s nařízeními císaře Josefa II. hrozilo přenesení sídla rychnovské farnosti, nakonec se od záměru ustoupilo.

1785 – se farnost stala součástí nově zřízené českobudějovické diecéze.

1787 – je k farnosti přifařena obec Drochov. Pohřbívání zesnulých je přeneseno na hřbitov za obcí, který je později několikrát rozšířen.

1787 – pořízena nová kazatelna – řezbář Wenzl Meier z Dobré Vody.

1796 – razantní obnova interiéru i exteriéru kostela.

15. října 1797 – vykonal první biskup českobudějovický Jan Prokop Schaaffgotsche slavnostní vysvěcení (konsekraci) kostela.

1802 – patronát převzali Schwarzenberkové a kostel i faru připojili k českokrumlovskému panství.

1811 – od kostelních dveří je na náměstí přenesena socha sv. Jana Nepomuckého.

1826 – opraveno šest vnějších pilířů u hlavních zdí kostela.

1856 – obnova interiéru i exteriéru kostela.
Z českobudějovické katedrály zakoupena lampa pro věčné světlo.

50. a 60. léta 19. století – po značných škodách na věži a střeše způsobených bleskem byla věž opatřena plechovou krytinou a hromosvodem.

1862 – farnost tvořily obce s německy hovořícím obyvatelstvem hlásící se ke katolickému vyznání: Český Rychnov 710 obyvatel (101 domů), Budákov 52 (9), Bukovsko 460 (66), Drochov 116 (15), Lhota 101 (15), Mikoly 166 (24), Mladoňov 131 (17), Obec 79 (12), Tichá 1029 (145), Všeměřice 168 (22).

1872 – rozsáhlá přestavba fary.

1873 – nový boční oltář Panny Marie od firmy Ludwig Schönbauer z Č. Krumlova.

1874 – nový boční oltář sv. Jana Nepomuckého od firmy Ludwig Schönbauer z Č. Krumlova.

1882 – obnova hlavního oltáře. Nový obraz sv. Ondřeje namaloval akademický malíř A. Messner z Prachatic.

1883 – změna názvu obce na Rychnov nad Malší souvisí se změnou názvu farnosti.

1885 – v Mnichově zakoupen nový soubor obrazů křížové cesty.

1893 – rozsáhlá renovace fary i kostela – nová podlaha z kamenných dlaždic, v sakristii snesena příčná klenba horního depositáře, nově oplechována věž a zhotoveny dvojce nové vchodové dveře.

1897 – rekonstrukce krovu a střechy presbytáře a sakristie, zvýšení podezdívky krovu.

1901-02 – v důsledku obnovení trhlín v klenbě presbytáře muselo být zdvo shora zajištěno železnými sponami.

1902 – sochu Panny Marie s Ježíškem zhotovil akademický sochař Franz Soutner z Vídně, rychnovský rodák.

1905 – počátek májových pobožností u oltáře Panny Marie.

1906 – posvěcení rozšířené části hřbitova a kříže.

1909 – v interiéru instalována socha Nejsvětějšího Srdce Ježíšova.

1910 – postavila firma Bratři Riegrové z Krnova nové varhany, sloužící po opravě v letech 2007-08 dodnes.

1917 – pro válečné účely zrekvírovány čtyři zvony (jeden byl později vrácen).

1918 – pro válečné účely zrekvírovány cínové píšťaly z prospektu varhan.

1920 – na faru zavedena elektřina.

1921 – elektřina zavedena i do kostela.

1924 – instalovány zinkové píšťaly varhan a odlit nový zvon.

1931 – malíř Johann Gajduschek z Horního Dvořiště vyzdobil klenbu.

1932 – patronát k rychnovskému kostelu a faře převzala biskupská konsistoř v Č. Budějovicích.

1935 – obnova zařízení kostela.

1938 – obnova interiéru i exteriéru kostela.

1939 – zaveden elektrický pohon vzduchové soustavy u varhan.

1940 – 45 – farnost pod správou linecké diecéze.

1942 – zrekvírován zvon z r. 1924 spolu se zvonkem k proměňování.

1975 – demolice objektu fary.

1993 – poutní mše svatá nyní každou první sobotu v měsíci.

1996 – farnost Rychnov nad Malší tvoří tyto další obce: Budákov, Bukovsko, Tichá, Všeměřice.

Od roku 2005 – Rychnov spadá pod farnost Dolní Dvořiště, která je spravována z Kaplice.

Správce farností je P. Pavel Šimák, mše bývají každou 3. a 5. neděli v měsíci.

11) Rybník - železniční stanice



**Pamětní list
jízdenkou**

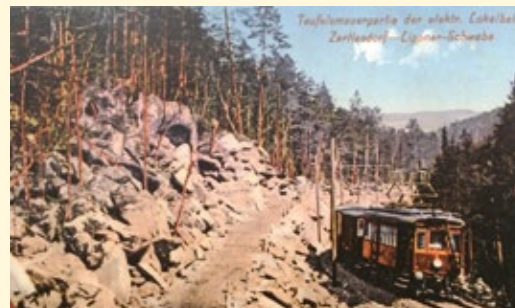
Počátek železniční stanice Rybník (Zartlesdorf, Certlov) souvisí s historií první železnice na evropské pevnině, s koněspřežní železnicí České Budějovice – Linec. Pozdější stanice Rybník zpočátku nebyla klasickou železniční stanicí. Opodál dnešní stanice se původně nalézal pouze strážní domek. Teprve praktické zkušenosti s provozem železnice ukázaly, že mezi sousedními stanicemi v Bujanově a v Kerschbaumu musí být zřízena mezistanice.

Regulární stanicí se Rybník stal až po přestavbě koněspřežní železnice na parní provoz o standardním rozchodu kolejnic 1 435 mm. Staniční budova byla vyprojektována v roce 1869. Od dubna 1870 byla na koněspřežce v úseku České Budějovice – Kerschbaum zastavena veškerá doprava. 23. srpna 1870 projel první pracovní vlak tažený lokomotivou z Českých Budějovic do stanice Rybník.

Význam stanice vzrostl poté, co vzrostla produkce dřeva cisterciáckým klášteřem ve Vyšším Brodě. V roce 1886 zahájila provoz továrna na celulózu v Loučovicích, která byla následně rozšířena o papírenskou výrobu. Dřevo i papírenské zboží se velice nákladně dopravovaly po silnici na nákladních vozech taženými koňmi do stanice Rybník. Řešením měla být nová elektrická železnice mezi Rybníkem a Lipnem. První návrh na stavbu železnice vypracoval František Křížík na přelomu let 1892 a 1893. Projekt byl ale ministerstvem železnic zamítnut. Naléhavost situace nakonec vedla k založení společnosti „Hohenfurter elektrische Lokalbahngesellschaft“, jejímiž hlavními podílčníky byli cisterciácký řád z kláštera ve Vyšším Brodě a Arnošt Porák, majitel továrny v Loučovicích. Nákladní doprava na nové trati byla zahájena 18. října 1911, provoz pro osobní dopravu pak 17. prosince 1911. Provoz parních lokomotiv byl na ČSD definitivně ukončen v roce 1980. Dopravu zboží a osob mezi Českými Budějovicemi a Horním Dvořištěm nadále zajišťovaly dieselelové a dieselelektrické lokomotivy. Elektrifikace trati proběhla až v letech 2000–2001.



Rybník - pohlednice z roku 1920



Pohlednice -trať pod Čertovou stěnou

Železniční stanice Rybník se také měla stát cílovou stanicí pro plánovanou lokální železnici vedoucí z Německého Benešova (Benešov nad Černou). Podrobný projekt železnice s rozpočtem vznikl ve druhé polovině roku 1911. K jeho realizaci ale nikdy nedošlo.

12) Sedmibolestná cesta Panny Marie



Cesta z Rychnova nad Malší ke Svatému Kameni je v dvoukilometrovém úseku lemována barokními kaplemi Sedmibolestné cesty Panny Marie.

Naposledy byly kaple restaurovány na základě iniciativy obce věřících z Rychnova nad Malší v letech 2006-2007. Ta se v roce 2006 obrátila s prosbou o spolupráci na znovuoobnovení cesty na Střední uměleckoprůmyslovou školu sv. Anežky České v Českém Krumlově.

Vzhledem k tomu, že malby, které byly původní výzdobou, se většinou nedochovaly a pokud ano, jen v minimálním množství, po konzultaci s restaurátory byla doporučena varianta malby na desky z dřevěné drti, potažené plátnem. Tyto malby byly po zhotovení instalovány do kapliček v náležitém odstupu od zdi, aby nedošlo k porušení zbytků původní výmalby. Předlohy pro malby byly ovšem velice špatné kvality, důležité spíše jen z ikonografického hlediska.

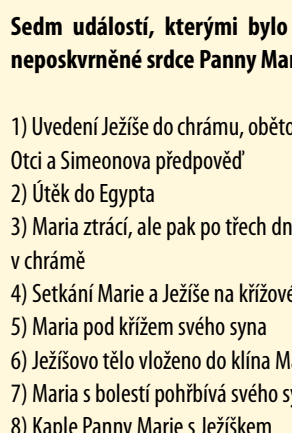
Na základě předloh sedm studentů 3. ročníku oboru Užitá malba pod vedením Bca. Michala Vavrečky v rámci pracovních cvičení namalovalo všech sedm zastavení. Jedná se o rozměrné obrazy (zhruba 130 x 170 cm) na plátně potaženém na dřevěné desce provedené klasickou technikou vrstevnaté olejomalby.

O něco později byla ještě realizována jedna malba Panny Marie s Ježíškem do další samostatné kapličky.

Vzhledem k tomu, že v tomto případě práce studentů nebyla samostatná, ale probíhala ve výuce za rozsáhlé praktické pomoci vyučujícího, škola neuvádí studenty jako autory prací.



Modlitební putování sedmibolestnou cestou



Sedm událostí, kterými bylo poznamenáno neposkvrněné srdce Panny Marie

- 1) Uvedení Ježíše do chrámu, obětování a odevzdání Otci a Simeonova předpověď
- 2) Útěk do Egypta
- 3) Maria ztrácí, ale pak po třech dnech nalézá Ježíše v chrámě
- 4) Setkání Marie a Ježíše na křížové cestě
- 5) Maria pod křížem svého syna
- 6) Ježíšovo tělo vloženo do klína Matky
- 7) Maria s bolestí pohřbívá svého syna
- 8) Kaple Panny Marie s Ježíškem
- 9) Kaple nad pramenem léčivé vody

13) Trojany



První písemná zmínka o Trojanech (Trojanovu) je z roku 1372. Majitelé byli spříznění se zemany, sídlícími na tvrzi Český Heršlák. Ve 2. polovině 14. století byl majitelem tvrze Ondřej Plachta z Trojanovic. Zadluženou tvrz s dvorem a lesy byl nucen prodat Oldřichovi z Rožmberka. Později se mu ji podařilo vykoupit zpět, jeho potomci sídlili na tvrzi ještě v 15. a 16. století. Petr z Trojan byl ve službách Viléma z Rožmberka, jistou dobu byl i purkrabím v Českém Krumlově. V roce 1569 prodává tvrz s poslušenstvím Vilémovi z Rožmberka. Hospodářství začalo pravděpodobně upadat, protože na počátku 17. století zbyl v Trojanech pouze hospodářský dvůr.

V lexikonu z roku 1930 se můžeme dočíst, že při sčítání zde bylo: 25 domů, 139 obyvatel, z toho 20 české národnosti, 115 německé národnosti a 4 cizozemci... v roce 1979 zde žilo 69 lidí... v roce 2021 obyvatel 90.

Osada doznala značných změn po roce 1945 odchodem původních obyvatel a postupnou likvidací stávajících domů. V roce 1964 došlo k připojení osady k D. Dvořišti. V současné době zde stojí pouze 5 domů z původní zástavby, 2 vícepodlažní bytovky ze 60. let minulého století. V roce 1977 tu byla postavena velkokapacitní stáj pro 750 kusů jatečného dobytka.

V současné době zde provozují zemědělskou činnost dvě soukromé firmy se sídlem v Dolním Dvořišti.



14) Tvrz Tichá

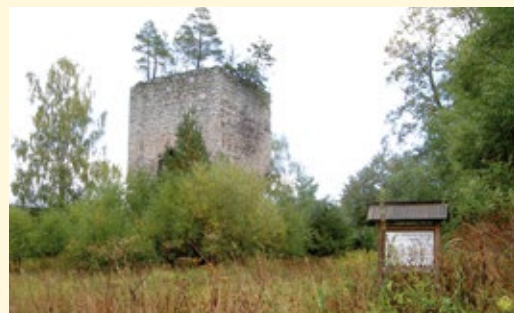


První písemná zmínka o Tiché pochází z roku 1360 v souvislosti s postoupením hradu Velešína a tvrze v Tiché pány z Velešína pánům z Rožmberka. Po smrti Petra Voka přechází Tichá do majetku rodu Švamberků. Roku 1620 získává Novohradské panství a Tichou do majetku rod Buquoyů, který majetek vlastnil až do roku 1945. Důležitost byla ve své době asi značná, protože zde trvale sídlil purkrabí s posádkou ještě do konce 15. století. V roce 1789 byla tvrz přestavěna na pivovar.

Po druhé světové válce a provedeném odsunu obyvatel německé národnosti byla Tichá v podstatě znovu osidlována. Hospodaření od r. 1946 převzalo Horské pastvinářské družstvo pro zemědělce města Č. Budějovic v Tiché, které zde ukončilo činnost v roce 1948. Následně zde hospodaří státní statek Tichá a z tvrze se stává místo pro zemědělské stroje.

Z původní tvrze se dochovalo do r. 2008 torzo obytné věže. Zde po odkoupení věže Sdružením Hradu na Malši a obcí Dolní Dvořiště začíná období výzkumů, restaurování a konzervace. Sotva někdo by dnes věřil tomu, že ještě před pár lety byla tvrz v Tiché součástí zanedbaného a rozpadlého statku s torzy prorezlých vraků zemědělských strojů, vesnické skládky a smetiště. Rychle pokračující obnova změnila areál tvrze od samého základu. Velká věž s hrázděným obytným patrem a dlátkovou střechou pokrytou dřevěným šindelem, jediná svého druhu v České republice, obklopená původními hradbami a branskou věží dnes tvoří dominantu celého areálu doplněného budovou muzea a krčmy „U Jana z Michalovic“. Rybník Hláška, jenž byl kdysi zdrojem vody plnící hluboký příkop kolem tvrze, dnes tvoří romantickou kulisu areálu tvrze, zrcadlí se v jeho vodách. Základní obnova tvrze skončila v listopadu 2021, ale i poté se bude na tvrzi intenzivně pracovat.

Hlavním lákadlem pro návštěvníky bude nepochybně návštěva velké věže s funkčními středověkými kachlovými kamny, prevětem a dobovým nábytkem. Věž bude sloužit zároveň jako vyhlídkový bod s dalekým výhledem na Šumavu a nejvyšší vrchol Novohradských hor Kamenec. Kdo se chce bát, může zavzpomínat, že ve věžním sklepení byli věznění rakouští zajatci, o jejichž dalších osudech vůbec nic nevíme! Doplňkovou trasou bude prohlídka palácových sklepů z doby založení tvrze okolo roku 1280.



Tvrz Tichá v roce 2007



Tvrz Tichá v roce 2021

15) U Svatého Kámena - Poutní kostel Panny Marie Sněžné

Legenda z roku 1500

„Na mírném návrší poblíž Českého Rychnova, dnes Rychnova nad Malší, zjevila se tu na velikém balvanu dvěma pastýřům Matka Boží v nebeském lesku a obklopena prozpěvujícími anděly. Během zjevení pukl balvan, v jehož stínu pastýři často sedávali, vedví. Jedna legenda praví, že až se mezera rozšíří natolik, aby tudy mohl projet povoz se senem, nastane den posledního soudu. Druhá legenda však praví, že den posledního soudu naopak nastane, až se obě poloviny zase spojí. Jisté je, že v současné době má mezera u země šířku 90 cm a podle obou verzí tedy do posledního soudu ještě nějaký čas zbývá.“

Klášteřík a klášter

Současně s budováním kostela byla zahájena i stavba malého ženského kláštera klarisek. Klášteřík či klášteříček, jak se mu brzy začalo říkat, byla prostá jednopatrová stavba s řadou cel v patře. Přiléhá k východní straně chrámu a sestával ze tří ramen ambitu a jednoduché obytné jednopatrové budovy s celami. Klášterní dvůr byl velký 35 x 20 m, směrem dovnitř na třech stranách s otevřeným ochozem o 19 obloucích. V ambitu byla postupně umístěna plátna křížové cesty a 22 výjevů ze života Panny Marie a Svaté Rodiny.

Kousek přes cestu, severně od klášteříka, stála uprostřed zahrady pěkná jednopatrová usedlost s hospodářskými budovami. V roce 1849 dal císař Ferdinand V. tuto usedlost koupit a obratem ji věnoval řádu redemptoristů, kteří zde chtěli založit *hospitium* - tedy místo k odpočinku a ubytování poutníků. Poté, co Svatý Kámen koncem roku 1854 opustili, byla usedlost spravována laickým bratrem Martinem Keirathem a v roce 1865 ji koupila Ludmila von Lindner. Po její smrti usedlost odkoupila kongregace sester Nejsvětější Svátosti z Českých Budějovic. V roce 1950 muselo řádové bratrstvo klášter opustit a od té doby celý neobydlený objekt chátrá.

Léta chátrání 1949 - 1989

Po roce 1949 se lokalita ocitla v hraničním pásmu a v kostele byly skladovány role ostnatého drátu, určené k vybudování tzv. železné opony. Státní statky využily klášterních prostor pro skladování umělých hnojiv, kostel se zase stal sušárnou ovsa. V chladné kapli Zjevení se schovávalo před pálicím sluncem stádečko ovcí. Veškeré vnitřní vybavení bylo rozkradeno, rozstříleno či spáleno, strážci hranic si ze svatých obrazů udělali terče, z věže kostela pozorovatelnu a milostná socha Panny Marie se válela v křoví... Na jakoukoli potřebu údržby nebyl brán zřetel a památkově cenný areál se rychle měnil v ruinu. Zamýšlenou demolicí odvrátilo r. 1968 Ministerstvo kultury, které: „*trvá na zachování celého objektu pro památkový úřad. . .*“. Ovšem na jeho opravu už instituce nemyslela.

V 80. letech byly strženy budovy kláštera. K plánované demolicí kostela, označeného za historickou zříceninu, už ale nedošlo. . .



Areál poutního kostela včetně klášteříčka - 18. století



Převoz sochy Madony do kaple na Svatý Kámen v roce 1991

Vzkříšeno k životu

Sochu Panny Marie našel v 60. letech ve zbídačeném stavu v houští v kostela Alois Kletzenbauer. Odvezl ji a po renovaci byla vystavena nejdříve v kostele svatého Ondřeje v Rychnově nad Malší a později v kostele svatého Jiljí v Dolním Dvořišti.

Kostel (už bez klášteřičku i kláštera) byl během 90. let nákladem 10 mil. Kč (věřící z Rakouska a Německa, hl. rodáci, částkou cca 4 mil.Kč, rakouské státní úřady a diecéze Linz cca 3 mil.Kč a Česká republika 3 mil. Kč.) zrekonstruován a opětovně vzkříšeno k životu. V roce 1991 byla do kaple Zjevení převezena při velkém procesí z Dolního Dvořiště socha Madony a v roce 1993 byl kostel za velikého zájmu znovu vysvěcen.



Kaple zjevení - svatý kámen se sochou Panny Marie Sněžné

HISTORIE V DATECH

1500 – k tomuto roku se vztahuje legenda o puklém balvanu a konci světa.

2. září 1502 - abatyše kláštera klarisek v Českém Krumlově směnila několik klášterních vesnic poblíž Nových Hradů za vsi Rychnov, Drochov, Benčice a Všeměřice a vystavěla zde malou poutní kapli, později nahrazenou kaplí Zjevení nad posvátnými balvany.

1634 – první zpráva o zázračném uzdravení.

1652 – první zpráva o uzdravení léčivou vodou.

1653 - založila abatyše Anna Kristina Pöperlová poutní kostel zasvěcený Panně Marii Sněžné.

1655 – dokončena stavba kostela (dnešní kněžiště).

1655–1698 – správu zde vykonávali vyšebrodští cisterciáci.

19. 5. 1664 - papež Alexandr VII. schválil vznik bratrstva Neposkvrněného početí Panny Marie Sněžné u Svatého Kamene.

1666 – přistavěny dvě rovnoběžné větve křížových choděb s kaplemi.

zač. 18. století – za abatyše Beatrice Vintřifové († 1728) byla k dosavadnímu kostelu přistavěna rozlehlá chrámová loď s věží.

1698–1753 – vykonávali duchovní správu cisterciáci z kláštera ve Zlaté Koruně.

1701 – dokončen stavba kostela a kláštera.

1707 – byl kostelu darován zvon.

1709 – byla postavena barokní kaple nad léčivým pramenem.

5. srpna 1744 – kostel slavnostně vysvěcen. Důstojník císařsko - královské armády Georg von Harrucker odkázal kostelu 2.000 zlatých na koupi čtyř oltářů, kazatelny a liturgických předmětů.

1777 – kostele opatřeno dvoumanuálovými varhanami.

12. září 1778 – přeneseny ostatky starokřesťanské mučednice svaté Konkordie z kostela českokrumlovských klarisek.

27. 10. 1753 – ustanovuje abatyše klarisek Marie Ottilie Hagerová vlastního správce P. Antona Pinze.

6. února 1782 – Výnosem Josefa II. ze dne byl zrušen klášter klarisek v Českém Krumlově a majetek řádu včetně patronátního práva na Svatý Kámen připadl „náboženské matici“ - fondu, spravovanému státem

ve prospěch církve. Rozpuštěno bylo také bratrstvo Neposkvrněného početí.

14. února 1782 – správcem se stal P. Johann Dorscher.

1788 – z kostela odstraněny sochy, obrazy a ostatní cennosti. Byla uzamčena kaple Zjevení.

1797 – opraveny dřevě střechy. Za účasti prvního českobudějovického biskupa Jana Prokopa Schaffgotsche byla slavnostně znovuotevřena kaple se svatým kamenem. Z Rychnova byla uspořádána velká pouť.

1801 – rychnovské panství zakoupil kníže Josef Schwarzenberg a získal patronátní právo ke kostelu.

1816 – postaven oltář sv. Jana Nepomuckého

1849 – císař Ferdinand V. kupuje jednopatrovou usedlost s hospodářskými budovami severně od klášteřika a věnuje ji řádu redemptoristů, kteří jej koncem roku 1854 opustili.

1865 – ji koupila Ludmila von Lindner.

1868 – obnovení bratrstva Neposkvrněného početí P. Marie.

1882 – opraven oltář sv. Jana Nepomuckého.

1883 – byly opět opraveny střechy kostela.

1895 – usedlost prodal její syn Karel kongregaci sester Nejsvětější Svátosti z Českých Budějovic, které zde působily až do roku 1950.

12. srpna 1895 – byla v kapli Nejsvětějšího Spasitele sloužena slavnostní mše a biskup tomuto novému klášteru požehnal.

16. července 1905 – rozsáhlá obnova kostela.

Slavnostní svěcení nové sochy Panny Marie. Ta původní byla umístěna v kapli nad léčivým pramenem.

1905 – správy poutního kostela se ujal řád petrinů, tedy kongregace bratří Nejsvětější Svátosti.

1908 – petriní areál na Svatém Kameni koupili a setrvali zde až do roku 1924.

1917 – sejmuty zvony a odevzdány ministerstvu obrany. Po válce byly nalezeny ve sběrně zvonů v Českých Budějovicích. Schwarzenberská patronátní kancelář je vykoupila zpět a v roce 1918 byly vráceny na věž kostela.

1938–45 – bylo území připojeno k Velkoněmecké říši a duchovní správu vykonávalo biskupství v Linci.

26. 7. 1946 – klášter museli v rámci odsunu německého obyvatelstva redemptoristé opustit.

1948 – konala se na dlouho poslední pouť.

1948 – byla rakev se svatou Konkordií převezena do Českých Budějovic do katedrály sv. Mikuláše a od r.

1969 jsou ostatky uloženy v Bavorově.

1949 – proběhlo v kostele poslední biřmování.

1950 – varhany převezeny do kostela sv. Víta v Rudolfově. Odešlo řádové bratrstvo kláštera a od té doby je celý objekt neobydlen.

60. léta – socha Panny Marie byla po nalezení ve křovi a renovaci vystavena v kostele svatého Ondřeje v Rychnově nad Malší a později v kostele svatého Jiljí

v Dolním Dvořišti. Jinak bylo veškeré vnitřní vybavení rozkradeno nebo zničeno. Kostel sloužil jako skladiště umělých hnojiv a ženižního materiálu a památkově cenný areál se rychle měnil v ruinu.

1968 – je zvažována demolice celého objektu, ke které nakonec nedošlo.

1975 – byly strženy budovy kláštera.

80. léta – byla plánována také demolice kostela.

1984 – odsunutí rakouští rodáci, kteří těžce nesli ztrátu poutního místa, si postavili za hranicí v Hiltschenu na Hiltschenbergu alespon věrnou kopii kostela.

90. léta – za významného přispění rodáků je celkovým nákladem 10 mil. zrekonstruován.

1991 – byla do kaple Zjevení přenesena při velkém procesí z Dolního Dvořiště socha Madony.

15. 8. 1993 – byl znovu vysvěcen kostel včetně kaple s léčivou vodou.

1998–2000 – byly v Čížově u Jihlavy ve varhanářské dílně Dušana Doubka náročně rekonstruovány původní varhany Franze Lorenze Richtera.

2008 – se konala vikariátní dětská pouť, na níž přijely děti z celého krumlovského okresu.

2020 – patří místo do farnosti Dolní Dvořiště se správou v Kaplici, pravidelně mše první sobotu v měsíci celebruje správce farnosti P. Pavel Šimák.



Dolní Dvořiště



Použité zdroje:

PhDr. Roman Lavička, Ph.D. - Pozdně gotické kostely

na rožmberském panství

Antonín Čechner – Politický okres Kaplický

Kohoutí kříž (www.kohoutikriz.org) – přeložil Jan Mareš

www.zanikleobce.cz

www.vojensko.cz

PhDr. Ivo Hajn - odborné texty a obrazový materiál k železnicím

Mgr. Libor Svoboda - Ústav pro studium totalitních režimů

Ivan Řillich - Poutní kostel Panny Marie Sněžné na Svatém Kameni

Hynek Šandera, Petr Odložil - Dolní Dvořiště a okolí

Mgr. akad. mal. Eva Výborná - SUPŠ sv. Anežky České v Českém

Krumlově – Sedmibolestná cesta Panny Marie

Jaroslav Zeman, DiS - soukromý archiv

P. Pavel Šimák - soukromý archiv farnosti Kaplice

Pavel Mörtil - soukromý archiv

Ema Kletzenbauerová - soukromý archiv

Editace a řízení projektu: Jaroslav Zeman, DiS

Překlad do NJ: Mgr. Hana Holubová

Jazykové korektury: Mgr. Blanka Michlová

Grafika: Bc. Pavel Jaloševský

Tisk: INPRESS

Realizace: NOVOHRADSKO–DOUBLSKO z.s.

Financovala obec Dolní Dvořiště

2021